

Ewa Madej

Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju
czytelnia@biblioteka.jastrzebie.pl

Cele zrównoważonego rozwoju realizowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Jastrzębiu-Zdroju

Streszczenie: Zrównoważony rozwój jest obecnie jednym z najważniejszych zagadnień podejmowanych przez światową politykę społeczno-gospodarczą. W artykule zaprezentowano działania przeprowadzone przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Jastrzębiu-Zdroju, realizowane zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju zawartymi w Agendzie ONZ, stanowiącymi kontynuację milenijnych celów rozwoju. Zdaniem autorki różne instytucje, w tym biblioteki, swoimi działaniami mogą przyczynić się do osiągnięcia celów ONZ, promując związane z nimi tematy i uświadamiając, że od nas samych zależy, w jakim kierunku zmierza nasza przyszłość. Celem artykułu jest przedstawienie powiązań między instytucją kultury, jaką jest biblioteka, a ustanowionymi przez Organizację Narodów Zjednoczonych celami zrównoważonego rozwoju 2030.

Słowa kluczowe: Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju, cele zrównoważonego rozwoju, Agenda 2030

Czy biblioteki mogą mieć cokolwiek wspólnego z celami zrównoważonego rozwoju? Tak, i to wiele. Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju jest tego doskonałym przykładem, gdyż zawsze dążyła do promocji działań związanych zarówno z książką, czytelnictwem i kulturą, jak i zmierzających do stworzenia lepszej przyszłości dla każdego człowieka. Ważne było i jest dla naszej instytucji, by każdy mógł się rozwijać i realizować swój potencjał, mając przy tym na uwadze nie tylko swoje własne dobro, ale i innych, przy poszanowaniu środowiska naturalnego.

[Cele zrównoważonego rozwoju](#) zawarte w liczbie 17 w Agendzie ONZ, dotyczące przyczyn ubóstwa oraz dostrzegające powszechną potrzebę rozwoju z korzyścią dla wszystkich ludzi, stanowiące kontynuację [milenijnych celów rozwoju](#), nie są nam obce. W 2015 r. w ramach międzynarodowej kampanii Tydzień Edukacji Globalnej biblioteka zrealizowała projekt „Twoje miejsce na Ziemi”. Został on sfinansowany przez Fundację Znak w ramach projektu „Globalnie – lokalnie – aktywnie. Wsparcie rozwoju pozaformalnej edukacji globalnej w bibliotekach publicznych”, współfinansowanego ze środków programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2015 r.

W ramach projektu przeprowadzono dwie gry edukacyjne: „Czy jesteś odpowiedzialnym konsumentem?” oraz „Twoje wymarzone wakacje”, nawiązujące do obowiązującego wówczas hasła Tygodnia Edukacji Globalnej – „Urzeczywistnianie równości”. Ich celem była popularyzacja wiedzy na temat problemów o charakterze globalnym, mających wpływ na różnice w poziomie życia mieszkańców Globalnego Południa i Globalnej Północy. Podczas zajęć uczestnicy zapoznali się z informacjami związanymi z odpowiedzialną konsumpcją, odpowiedzialną turystyką oraz milenijnymi celami rozwoju. Ważnym zagadnieniem było uświadomienie współzależności globalnych, istnienia zjawisk łączyjących ludzi i ukazujących nasze miejsce w globalnej sieci powiązań. Udział w zajęciach zwiększył świadomość uczestników na temat faktu, że żyjemy i funkcjonujemy w zglobalizowanym i zróżnicowanym kulturowo świecie, a także jak ważne są tolerancja, szacunek, empatia i otwartość na odmienności.

Jastrzębie-Zdrój jest miastem, w którym rozwój przemysłu ciężkiego i szkodliwa dla środowiska naturalnego działalność człowieka spowodowały nieodwracalne zmiany w krajobrazie miasta. Projekt był także okazją do popularyzacji wiedzy na temat ochrony środowiska i zasobów naturalnych miasta w odniesieniu do problemów globalnych. Projektem tym Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju zainicjowała szereg działań popularyzujących cele zrównoważonego rozwoju.

Wśród podejmowanych wątków nie zabrakło tematu głodu (Cel 2. Zero głodu). Podczas warsztatów pt. „Problematyka głodu” omówione zostały czynniki wpływające na występowanie głodu na świecie. Zajęcia były okazją do uświadomienia, czym są racjonalne wybory i odpowiedzialna konsumpcja oraz w jaki sposób wpływają one na warunki życia ludzi, a także zmiany środowiska naturalnego.

Cel 3. Dobre zdrowie i jakość życia, biblioteka realizuje m.in. poprzez warsztaty zdrowego odżywiania prowadzone zarówno dla dzieci, jak i dorosłych w czasie ferii zimowych, Wakacji z Biblioteką czy Wakacyjnej Akademii. Zajęcia mają na celu promowanie zdrowego trybu życia oraz praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy.

Ważnym celem dla biblioteki był i nadal jest Cel 5. Równość płci, którego głównym założeniem jest osiągnięcie równości płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt. Wypożyczalnia Literatury dla Dzieci wzbogacona została w literaturę prezentującą sylwetki wybitnych kobiet, które inspirować mogą młode dziewczyny do samorealizacji i rozwoju. Dla młodzieży przygotowano zajęcia poświęcone sytuacji kobiet na świecie. Uczniowie szkół ponadpodstawowych wzięli udział w warsztatach „Równość płci – wyzwania współczesnych kobiet” oraz w wykładzie „Prawa kobiet”. Przeprowadzono również zajęcia „Handel ludźmi”, które były okazją do przedstawienia mechanizmów stosowanych przez osoby zajmujące się handlem ludźmi. Ich uczestnicy dowiedzieli się, jak chronić się przed manipulacją oraz poznali możliwości pomocy, z której mogą skorzystać nastolatkom zagrożeni handlem ludźmi oraz komercyjnym wykorzystaniem seksualnym.

Biblioteka realizuje również w pełni zadania związane z Celem 4. Dobra jakość edukacji. Jego głównym motywem jest zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie. Od 2005 r. w bibliotece organizowane są międzypokoleniowe warsztaty o różnorodnej tematyce, przeznaczone dla dorosłych i młodzieży – Wakacyjna Akademia. Ich celem jest zachęcenie słuchaczy do interesującego zagospodarowania czasu wolnego, realizacji ich potrzeb oświatowych i kulturalnych, a przede wszystkim rozbudzenia własnych zainteresowań. Dla najmłodszych dzieci cel ten realizowany jest podczas różnorodnych warsztatów i spotkań popołudniowych kształtujących nawyki czytania oraz rozwijających odpowiedni stosunek do książki, takich jak np. Biblioteczna Akademia Przedszkolaka. Realizowany jest on przez cały rok szkolny i obejmuje działania codzienne, cykliczne i okazjonalne o charakterze ogólnomiejskim dotyczące m.in. pór roku, Dnia Kota, polskich tradycji świątecznych, dobrego zachowania. Gośćmi spotkań byli m.in.: psycholodzy, przedstawiciele rad osiedli, służb mundurowych, trenerzy, pasjonaci. Ważnym ogniwem w tym układzie są rodzice i opiekunowie, którzy swym przykładem zachęcają dziecko do kontaktu z książką, wypożyczając ją z biblioteki. Osobom dorosłym zaproponowano multimedialne zajęcia stanowiące cyfrową pomoc. Ich celem było przede wszystkim podniesienie poziomu kompetencji w zakresie wykorzystywania nowych technologii oraz przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i wykluczenia cyfrowego. Dla osób początkujących zaproponowano cykl zajęć o nazwie „Komputer bez barier”, natomiast dla średnio zaawansowanych warsztaty „Surfujący Senior”.

W ubiegłym roku, po ogłoszeniu pandemii, kiedy większość instytucji zostało zamkniętych, a prawie wszystkie sprawy można było załatwić tylko i wyłącznie drogą elektroniczną, zorganizowaliśmy indywidualne porady o nazwie „Biblioteczne e-wsparcie”. Uzyskać można było pomoc m.in. w: zakładaniu poczty e-mail, wyborze odpowiedniego dla siebie komunikatora (np. Skype, WhatsApp, Messenger), zakładaniu profilu zaufanego czy w korzystaniu z Internetowego Konta Pacjenta. W tym roku nadal popularna jest oferta „Bibliotecznego e-wsparcia” i w dalszym ciągu szkolimy naszych czytelników, którzy mają problemy z korzystaniem z nowych technologii.

Warsztaty kodowania dla dzieci i młodzieży wpisują się w Cel 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura. Biblioteka do pandemii organizowała warsztaty kodowania dla dwóch grup wiekowych: „Kolorowe kodowanie” – kurs dla dzieci w wieku 6-9 lat, wprowadzający w świat kodowania, oraz „Biblioteczna szkoła koderów” – kurs dla dzieci w wieku 9-12 lat uczący samodzielnego konstruowania i programowania robotów poprzez zabawę klockami LEGO WeDo.

Mniej nierówności w krajach i między krajami to Cel 10. Ten temat pojawił się podczas wirtualnej rozmowy z Iloną Wiśniewską. I choć spotkanie „Cała prawda o północy” poświęcone zostało jej książkom: *Hen. Na północy Norwegii* i *Białe. Zimna wyspa Spitsbergen, Lud. Z grenlandzkiej wyspy*, to jednak pozwoliło ono na skonfrontowanie naszych wyobrażeń na temat krajów Północy z prawdą odkrytą przez naszego gościa. Autorka reportażu na podstawie rozmów, opowieści i wspomnień spróbowała skonstruować prawdziwy obraz europejskiej północy, odkryć przed nami indywidualne historie i pokazać, jak wygląda życie w tamtych rejonach. Niejednokrotnie powracała, wraz ze wspomnieniami swoich bohaterów, do zatargów i nierównego traktowania. W *Hen. Na północy Norwegii* opisywała norwegizację Saamów, natomiast w *Lud. Z grenlandzkiej wyspy* nawiązała do tzw. duńskiej kolonizacji, która przebiegała niemal za zgodą kolonizowanych. Była to więc okazja, by porozmawiać o nierównym traktowaniu mniejszości narodowych i jak im przeciwdziałać.

Bardzo ważnym tematem dla naszej biblioteki jest zmieniający się klimat (Cel 13. Działania w dziedzinie klimatu). Biblioteka z myślą o dzieciach w wieku wczesnoszkolnym realizowała program edukacji ekologicznej EkoPaka. Pod hasłem #EkoPaka #ZamykamyObieg zaprezentowano zamknięty obieg surowców, aby dzieci rozumiały, że to, co zostaje z produktów – opakowania, zużyte elementy – to nie śmieci, ale materiał, z którego można stworzyć coś nowego. EkoPaka pozwoliła wprowadzić w ciekawy sposób najmłodszych odbiorców w zagadnienia ważne z punktu widzenia wychowania odpowiedzialnego i wrażliwego ekologicznie konsumenta. Przeprowadzono również warsztaty dla młodzieży i dzieci „Zmiany klimatu” oraz „Graj w Zielone: Gra z klimatem”. Ich celem była popularyzacja zagadnień związanych ze zmianami klimatu, uświadomienie, że indywidualne wybory życia codziennego mają wpływ na środowisko. Omówione zostały takie pojęcia, jak: degradacja środowiska, efekt cieplarniany, ocieplenie klimatu, migracje ludności, bioróżnorodność. Natomiast celem warsztatów „Klimat a migracje ludności” było m.in. poznanie, czym są migracje i co je powoduje, jaka jest różnica między klimatem a pogodą.

Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju zorganizowała również spotkania poświęcone konfliktom na świecie, które wpisały się w realizację Celu 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje. Obecnie jest wiele miejsc, w których dochodzi do konfliktów zbrojnych i nikt nie wie, kiedy nastanie tam pokój. Od dłuższego czasu śledzimy sytuację na Ukrainie oraz w Syrii. Z naszym gościem Pawłem Pieniążkiem – dziennikarzem, który dwukrotnie odwiedził naszą bibliotekę, mieliśmy okazję porozmawiać o przyczynach konfliktów i działań zbrojnych w tych dwóch regionach,

a także o tym, czy jest szansa na rychłe zakończenie działań wojennych. Wojna domowa w Syrii była również okazją, by spotkać się i porozmawiać z fotoreporterem i dokumentalistą – Maciejem Moskwą. W 2013 r. spędził prawie 40 dni w wyzwolonej spod władzy reżimu prezydenta Assada części kraju, zbierając wspólnie z Rafałem Grzenią materiał fotograficzny i reportażowy do albumu reporterskiego i książki *Sura o rewolucyjnej Syrii*.

Fragment rezolucji przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. brzmi: *Cele Zrównoważonego Rozwoju i powiązane z nimi zadania są współzależne i niepodzielne oraz zapewniają równowagę pomiędzy trzema aspektami zrównoważonego rozwoju: gospodarczym, społecznym i środowiskowym*¹. Nasza biblioteka z przekonaniem się pod nim podpisuje.

MADEJ, E. Cele zrównoważonego rozwoju realizowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Jastrzębiu-Zdroju. *Biuletyn EBIB* [online]. 2021, nr 4 (199), Zrównoważony rozwój a biblioteki. [Dostęp 31.08.2021]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/761>.

---

¹ Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego A/RES/70/1: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030. W: *Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie* [online]. [Dostęp 28.08.2021]. Dostępny w: http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf.